Arckép nőnap előtt

A rajzasztalnál

Novák Istvánnét tulajdonképpen nem is kell bemutatni az olvasónak; aki figyelemmel kísérte Évről évre című sorozatunkat, ismeri őt. Sok épületet mutattunk be alkotásai közül, csak ami kapásból eszembe jut: a SZOTE Jancsó kollégiuma, az ATIVIZIG székháza Tápén, a Szentesi Ifjúsági Ház, a Hétvezér utcai lakóház mind az ő rajzasztalán született. S menynyi más még!

Mielőtt belépnék a CSOMITERV székházának liftjébe, felpillantok, Novákné egyik épületének fényképét látom. Legelől, a kirakatban, tudom, hogy minden cég azt teszi a kirakatába, amire büszke.

— Huszonegy éve dolgozom — mondja —, ez körülbelül hatvan épület.

— *És hány vonal a papíron?*

— Ki tudná azt kiszámítani?

— *Melyik alkotására a legbüszkébb?*

— Mindig a legeslegutolsóra, zömmel lakóházakat tervezek. Csongrádon és Békésen a legtöbb új épület az én munkám.

— *Fel lehet ismerni a munkáit?*

— Remélem.

— *Miről?*

— Építésznő vagyok, háziasszony is vagyok, s amikor a rajzasztalnál ülök, sohasem feledkezem meg arról, hogy egy asszony milyen lakásban tud jól dolgozni. Mondhatnám azt is: családcentrikus vagyok. Egy konyhában lehessen körülülni az asztalt, fontos dolog.

— *Hogyan lett építész?*

— Anyám akaratá ellenére, ő azt szerette volna, legyek orvos, a pécsi orvosegyetemen dolgozott, talán ezért. Az álma persze valóra vált, az öcsém orvos lett. Én technikumba iratkoztam, aztán a műegyetem következett. Ha visszagondolok, azt kell mondanom, édesanyámnak nem lehetett könnyű — özvegyen nevelt minket.

— *Az első munkahely?*

— A pécsi hőerőmű építkezésén dolgoztunk a férjemmel. Onnan jöttünk a CSOMITERV jogelődjéhez, alapító tagok vagyunk.

— *A férje is építész. Rivalizálnak?*

— Házasságunk első tíz évében bosszantott, hogy neki több szabad ideje van, több időt tud fordítani a szakirodalomra, többet olvashat, beszélgethet a barátaival, aztán ahogy a két fiú növekedett, a problémáim megoldódtak. Egyébként, hogy mennyire nem rivalizálunk, azt talán az is bizonyítja, hogy több közös munkánk is van. A Szentes főterét meghatározó lakóház például.

— *A gyerekek közül ki követi a szülőket?*

— Nagyobb fiunk Pécsett egyetemista, közgazdász. A kicsi talán. Ő most másodikos a Radnóti gimnáziumban.

P. F.

Módosult a középiskolai tanulmányi ösztöndíj rendszere

A fizikai dolgozók tehetséges gyermekeit segítő középiskolai tanulmányi ösztöndíjrendszer módosulásáról tájékoztattak a Művelődési Minisztériumban. A középiskolákban tanuló, mintegy kétszáznégyezer diák csaknem hatvan százalékának szülei fizikai dolgozók. Őket érinti a művelődési miniszter új utasítása, amely *újraszabályozza* az Állami Ifjúsági Bizottság (ÁIB) irányelvei alapján a több mint öt éve érvényben levő középiskolai tanulmányi ösztöndíjrendszert. Az új rendelkezésnek is *elsődleges célja a tehetséges diákok továbbtanulásának ösztönzése, a gyermekeik továbbtanulása érdekében anyagi áldozatot vállaló munkásszülők támogatása.*

A különböző politikai, állami és társadalmi szervek és nem utolsósorban a *diákparlamentek* küldötteinek okos, példákkal is alátámasztott érvelései figyelembevételével került sor az új rendelkezés kidolgozására. Az előzőkhöz képest alapvető változást jelent az, hogy az eddigi ÁIB irányelvek a művelődési miniszteri utasítással jogszabályi rangra emelkedtek, tehát az abban előírtak végrehajtása és betartása már mindenki számára *kötelező.* Új eleme az utasításnak, hogy az erre a célra fordított évi 25 millió forint állami támogatással, továbbá a vállalatok és a szövetkezetek önkéntes hozzájárulásaival *olyan középiskolai tanulmányi ösztöndíjalap létesült, amelyet a Művelődési Minisztérium évente oszt fel a fizikai dolgozó szülők fővárosban és az egyes megyékben továbbtanuló gyermekei arányában.*

Az új jogszabály azon túl, hogy megtartja és továbbfejlesztí az *ösztöndíj-pályázati rendszert,* tételesen szabályozza azt, s ezzel együtt *megszigorítja* a tanulók kiválasztásának és az ösztöndíj odaítélésének feltételeit. Szigorú követelményeket szab az általános iskolából középiskolába továbbtanulni szándékozókkal — valamint a már középiskolákban tanulókkal — szemben. Az ösztöndíjra pályázónak az általános iskola hetedik és nyolcadik osztályában például a magyar nyelv és irodalomból, történelemből, matematikából; a gimnáziumokban az előbb felsoroltakon kívül a többi érettségi tantárgyakból az első osztályban legalább 4, a második-negyedik osztályban 4,5 átlagosztályzatot kell elérni és elégtelen osztályzata egyik tantárgyból sem lehet. Az elbírálások során az eddiginél nagyobb súlylyal esik latba a pályázó tanulók *közösségi munkája, magatartása és szorgalma.*

Az I—IV. osztályban kapható ösztöndíjat számottevő mértékben növelik és tovább *differenciálják.* Az új jogszabály szerint például az első osztályban évente háromezer, a negyedik osztályban pedig már hatezer forint ösztöndíjban részesülhet az arra érdemes diák. A miniszteri utasításnak lényeges — az eddigiekhez képest új — eleme az is hogy a *jogszabályt a szakmunkásképzést folytató szakközépiskolák tanulóira is kiterjeszti.*

Fontos tudnivaló: ösztöndíjat azok a tanulók is kaphatnak, akik diákotthoni ellátásban részesülnek, illetőleg akiknek — külön jogszabály szerint kötött — tanulmányi szerződés alapján a munkáltató társadalmi ösztöndíjat folyósít. *A tanulmányi ösztöndíjat a megyei, illetve fővárosi tanács művelődési osztálya minden évben meghirdeti.* Azok a vállalatok és szövetkezetek, amelyek önkéntes hozzájárulásukkal növelték az ösztöndíjjuttatás kereteit saját fizikai dolgozóik gyermekei részére — a művelődési osztályok útján — névre szóló pályázatot hirdethetnek.

A tanulók minden év április 1-ig saját iskolájuk igazgatójához nyújthatják be pályázatukat. Az ösztöndíjat félévenként előre — szeptemberben és márciusban — az iskola folyósítja.

Elhunyt Kópiás Jánosné

Nyolcvanegy éves korában elhunyt *Kópiás Jánosné,* a munkásmozgalom régi, szegedi harcosa, a Szocialista Hazáért Érdemrend és a Felszabadulási Jubileumi Emlékérem kitüntetettje.

Kópiás Jánosné 1902. október 3-án született Szegeden. Bőripari szakmunkásként dolgozott 1925-től. Éveken át a munkások bérharcainak, sztrájkjainak egyik szervezője volt. A Bőripari Munkások Szakszervezetének vezetőségi tagjaként is tevékenykedett. Munkásmozgalmi tevékenysége miatt sorozatos elbocsátásokkal büntették, ezzel is nehezítve életét.

Kópiás Jánosné 1936-ban lett a párt tagja, eredményes munkássága elismeréseképpen részesült a magas kitüntetésekben, nyolcvanadik születésnapján a Munka Érdemrend arany fokozata kitüntetésben részesült. 1959-től nyugdíjasként is aktív szerepet vállalt a rókusi pártszervezet munkájában. A munkásosztály ügyének hűséges harcosát gyászoljuk személyében. Temetéséről később intézkedünk.

Az MSZMP Szeged városi bizottsága

Ezer Carborobot kazán

Az idén már ezer automatikus széntüzelésű kazánt gyárt a Komárom megyei Állami Építőipari Vállalat. Az energiatakarékosság jegyében tavaly készültek el a vállalatnál az első, családi házakba szánt Carborobot elnevezésű kazánok, de máris rendkívül nagy az érdeklődés irántuk a lakosság körében. Ezt látva a vállalat berendezkedett a sorozatgyártásukra.

Az automatikusan működő kazán 600 légköbméteres lakások fűtésére alkalmas, és egyik legnagyobb előnye az, hogy egy-egy fűtési idényben voltaképp csak egyszer kell begyújtani.

Fehérvári építők Bulgáriában

Egy 600 ágyas gyógyszálló válaszfalait építi Bulgáriában, a görög határ melletti Sandarski üdülővárosban a székesfehérvári Alba Regia Építőipari Vállalat az osztrák Franz Mögle cég alvállalkozójaként. Az összesen 3,4 millió schilling értékű üzletet az Interag Rt. Külkereskedelmi Vállalat kötötte. A Bulgáriában dolgozó 35 székesfehérvári munkás március végéig 10 000 négyzetméter falfelületet épít vállalatának saját termékéből, a gipsz-perlit „albafal" lapokból. A gyorsan, könnyen beépíthető speciális válaszfalnak sikere van, az osztrák cég most egy bécsi építkezéséhez további 10 ezer négyzetméter „albafal" beépítésére kötött szerződést.

Szakmunkástanulók vetélkedője

Tegnap, csütörtökön, a textilipari szakközépiskolában rendezték meg a Csongrád megyei szakmunkástanulóknak a „Ki tud többet a Szovjetunióról?" vetélkedősorozat megyei döntőjét. A Csongrád megyei tanács vb művelődési osztálya, a KISZ Csongrád megyei bizottsága 12 csapatnak adott lehetőséget a megyei fordulóban, s a legjobbak képviselik majd a területi versenyen Csongrád megye színeit.

A szakmunkástanulók csakúgy, mint tegnapelőtt a gimnazisták, a Szovjetunió irodalmáról, képző- és zeneművészetéről, földrajzáról, történelméről szerzett ismereteiket „csillogtathatták".

A zsüri végül is a szegedi 640-es számú szakmunkásképző négytagú csapatát hirdethette ki első helyezettnek. Második lett a szentesi, harmadik a csongrádi Mezőgazdasági Szakmunkásképző Intézet négy-négy fős csapata. A területi döntő március 21-én lesz Szegeden, a 600-as számú Ipari Szakmunkásképző Intézetben, melyen tehát a szegedi diákok versenyezhetnek.

A márciusi Tiszatáj

Kálnoky László Téli napló című versciklusát alighanem a nyolcvanas évek jelentős líraí alkotásai között emlegetik majd. „Előttünk áll Kálnoky László életművének terebélyes fája, melynek növekedése korántsem befejezett, hiszen új és új ágakat hajt, s az évelő délszaki növények termékenységével gyümölcsözik" — írja *Alföldy Jenő* a Tanulmány rovatban (Egy költészet kiteljesedése). Alföldy, aki néhány évvel ezelőt kismonográfiát írt a költőről, most részletesen szól a legutóbbi Kálnoky-kötetekben jelentkező verstípusról, mely „erősen közelít az epikához is, a prózához is, miközben sem ez, sem az, csupán emlékeztet rájuk."

Fodor András, Kovács István és *Rózsa Endre* versei olvashatók még a márciusi Tiszatájban, s folytatódik *Sütő András* jegyzetsorozata, melyben a költészet hatalmáról, Jókai örökségéről, és egy áldozatos népművelőről, a „tűzfelelős" Bölöni Sándorról ír. A prózát *Bajor Andor* A kalapos ballada című szatírája képviseli még.

Igazi irodalomtörténeti szenzáció *Jékely Zoltán* 1943-ban írt, s most előkerült verses drámája, *Az utolsó ítélet.* Jékely, mint *Ablonczy László* bevezetőjéből megtudjuk, vágyódott a színház után, a honi teátrumok részéről mutatott érdektelenség azonban elfojtotta benne a drámaírót. Az utolsó ítélet gyönyörű, költői szépségű nyelvével, a befejezésben kibontakozó mély jelentéssel minden bizonnyal kiindulópontja lehetett volna a magyar dráma egyik élet- és színpadképes ágának. A mű bemutatása változatlanul időszerű.

A Tiszajárásban *Tóth Béla* az előző részekben megismert idős tanítónak a Tanácsköztársaság napjaira való emlékezését jegyzi le. Az Örökség rovatban *Varsányi Péter István* Kossuth Lajos alföldi toborzóútjának ismeretlen leveleit közli. Az egyik levél Hódmezővásárhelyen, a másik Szegeden kelt 1848 októberében *Mészöly Dezső,* a kiváló műfordító (a híres szegedi nyelvész professzor, Mészöly Gedeon fia) a Homéroszt magyarra átköltő Baksay Sándorra emlékezik.

A felszabadulás utáni irodalmunkat négy kötetben tárgyaló akadémiai irodalomtörténet első darabját (Irodalmi élet és irodalomkritika) *Vörös László* értékeli. „... minden bíráló megjegyzés ellenére is összességében nagyon fontosnak és hasznosnak tartom a könyvet. Vannak kitűnő fejezetei ..., további jó részletei, noha a műegész még magától értetődően nem tudta elkerülni az úttörésel járó botladozásokat" — állapítja meg Vörös László. A két háború közötti marxista kritikának kiemelkedő képviselője volt Fejtő Ferenc. Agárdi Péter Értékrend és kritika című, Fejtő harmincas évekbeli irodalomszemléletét elemző könyvét *Tasi József* ismerteti. A diagnózistól különféle gyógymódokig címmel Hankiss Elemér és Huszár Tibor könyvéről (Diagnózisok, Gondolatok a munkaerkölcsről) *Szávay István* ír.

A Magyar Játékszínben Ablonczy László a budapesti Nemzeti Színház körüli viharok tanulságait foglalja össze. Az igényesség és a maiság jegyében szeretné látni a Nemzeti programját „A színház azonos ambíciók szövetsége, szellemi és munkagyülekezete, közösségigény tételez. Optimális pillanatokban. Most nem éljük az óhajtott állapotot" — írja Ablonczy. — A néhány éve Szegeden élő *Kotsis Nagy Margit*ot eddig kitűnő kisplasztikáiról ismertük, a lap márciusi számát most az ő rajzai illusztrálják.

Hangverseny a zeneiskolában

Növendékek és tanárok, szülők és zeneszerető érdeklődők töltötték meg szerdán este (zsúfolásig) az intézet hangversenytermét, és hamar kialakult az a meghitt hangulat, mely közös lelkesedésből, hálás elismerésből, de mindenekelőtt a zene sugárzásából nyeri melegségét.

Pukánszky Béla és *Bódásné Vanyiska Zsuzsanna* igazi Bach-muzsikát varázsoltak a pódiumra: énekes érzékenység és táncos lejtés egyaránt megvalósult az intellektuálisan ellenőrzött, de emberségtől fűtött gordonka-zongora kettősben. *Bárkányi Pálné* arra vállalkozott, hogy Doppler mester kissé széteső, és a múlt század verbunkos kelléktárát felvonultató Magyar fantáziáját életre keltse fuvolával, s ez — hála jó előadókészségének és virtuóz hangszerkezelésének — kellően sikerült is. Karol Kurpinski Cavatinája voltaképpen nem más, mint némi mustra az olasz operák énekes közhelyeiből. *Szelezsán István,* a jeles harsonás úgy vette komolyan feladatát, hogy komolytalanra vette, azaz a „bel canto" éneklészetet — buffó alapállásból — alaposan kifigurázta. *Feketéné Jarosiewitz Margit* szép színű hanganyag tulajdonosa. Kiegyenlítetten, simán, kimővelt átmenetekkel énekel. Marzellina áriája szép teljesítmény volt, hatását tovább növelhetné, ha a zene két különböző rétegét még jobban elválasztaná. A Traviata-duettet férjével, *Fekete Imrével,* az operatársulat tagjával, csiszolt előadásban szólaltatták meg. *Olléné Zámbó Zsuzsanna* műsorából kivált a két Chopin-darab tetszett. Az Asz-dúr (Hárfa) etűdben remek muzikalitás lélegeztette a harmóniasorok cezúráit.

A zárószám igazi „feldobó" finálé volt. *Szelezsán Istvánné* és *Berniczky Zsuzsanna* Weiner Leó jól formált tételeit pergőn, pezsgőn és táncra perdítően játszották. A koncert folyamán, mint kísérőpartnerek, már bemutatták muzsikuserényeiket, itt azonban többről volt szó. Ez az alapvetően s örömteli módon optimista zene — telibetalált fiatalos lendülettel szólalt meg a fürge, ügyes kezek nyomán.

Meszlényi László

Az első magyar rézkarcnyomó műhely

Kiállítás Nagykőrösön

Az első magyar rézkarcnyomó műhely művészeinek alkotásaiból nyitnak válogatott kiállítást szombaton Nagykőrösön, az Arany János Múzeumban. Az első magyar rézkarcnyomó műhelyt 1921-ben alapította Budapesten, a Dorottya u. 12. szám alatti ház udvarhelyiségében Móricz Miklósné (később Dezső Kázmérné) Miskolczy Erzsébet. A műhelyben olyan ismert művészek is megfordultak, mint Nagy Sándor, Aba Novák Vilmos, Pérely Imre. Móricz Miklósné 1923-ban az erdélyi Nagybányára utazott. Ekkor ismerősére bízta e művészi mesterség szerszámait; a műhely 1928-ban fejezte be működését. Miskolczy Erzsébetet 1941-ben feleségül vette Dezső Kázmér, Nagykőrös polgármestere. Így került a sok viszontagságon átment rézkarcgyűjtemény az alföldi városba, mely 1982-től az Arany János Múzeum anyagát gazdagítja.

A kiállítás átfogó képet ad a képzőművészet e sajátos ágáról, képviselőinek munkásságáról. A tárlatot április 4-ig tekinthetik meg a látogatók.